

Κείμενο 1

[Η συγγραφή κατά την ωριμότητα]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το βιβλίο της Ιζαμπέλ Αλιέντε με τίτλο «Οι γυναίκες της ψυχής μου», εκδόσεις Ψυχογιός, 2021, μετ. Αγγελική Βασιλάκου, Πρόλογος: Σώτη Τριανταφύλλου, σ.σ. 95- (προσαρμογή στις ανάγκες της εξέτασης)

Ελλείπει φιλοδοξίας, υπήρξα τυχερή. Κανένας, και πόσο μάλλον εγώ, δεν μπορούσε να προβλέψει την άμεση αποδοχή που είχε το πρώτο μου μυθιστόρημα, καθώς και τα υπόλοιπα βιβλία μου. Ίσως η γιαγιά μου είχε δίκιο, όταν προφήτευε ότι η εγγονή της θα ήταν τυχερή, γιατί γεννήθηκε με ένα σημάδι σε σχήμα αστεριού στην πλάτη της. Για χρόνια νόμιζα ότι αυτό με έκανε ξεχωριστή, αλλά, όπως αποδεικνύεται, είναι κάτι συνηθισμένο, και με την πάροδο του χρόνου ξεθωριάζει.

Υπήρξα πάντοτε πετυχημένη στη δουλειά, γιατί η προειδοποίηση του παππού μου, ότι κάθε αδρανής χρόνος είναι χαμένος χρόνος, με σημάδεψε. Αυτός ήταν ο κανόνας μου επί δεκαετίες, μα έμαθα ότι ο ελεύθερος χρόνος μπορεί να γίνει το γόνιμο όπου ανθεί η δημιουργικότητα. Δε βασανίζω πια τον εαυτό μου με υπερβολική πειθαρχία, όπως κάποτε, γράφω για την απόλαυση να διηγούμαι μια ιστορία λέξη προς λέξη, βήμα προς βήμα, απολαμβάνοντας τη διαδικασία χωρίς να σκέφτομαι το αποτέλεσμα. Δεν καρφώνομαι σε μια καρέκλα μέρες ολόκληρες γράφοντας με τη συγκέντρωση συμβολαιογράφου. Μπορώ να χαλαρώσω, γιατί έχω το σπάνιο προνόμιο να έχω πιστούς αναγνώστες και καλούς εκδότες που δεν προσπαθούν να επηρεάσουν τη δουλειά μου.

Γράφω για ό,τι έχει σημασία για εμένα, με τον δικό μου ρυθμό. Και σε αυτές τις αδρανείς ώρες, τις οποίες ο παππούς μου θεωρούσε χαρμισμένες, τα πνεύματα της φαντασίας μεταμορφώνονται σε συγκεκριμένους, μοναδικούς χαρακτήρες με τη δική τους φωνή, πρόθυμους να μου αφηγηθούν τη ζωή τους, αν τους δώσω τον χρόνο. Είμαι τόσο σίγουρη πως με περιβάλλουν, ώστε εκπλήσσομαι που κανένας άλλος δεν τους προσέχει.

Το να καταρρίψω τη σιδερένια μου πειθαρχία δεν έγινε από τη μια μέρα στην άλλη, μου πήρε χρόνια. Στη θεραπεία και την πενιχρή πνευματική μου πρακτική έμαθα να λέω στο υπερεγώ μου ... να με αφήσει ήσυχη, να απολάυσω την ελευθερία μου. Το υπερεγώ δεν είναι το ίδιο με τη συνείδηση. Το πρώτο μάς τιμωρεί, το δεύτερο μας καθοδηγεί. Έπαψα να δίνω αναφορά στον εργοδηγό μέσα μου, που με τη φωνή του παππού μου μου επιβάλλει συμμόρφωση και απόδοση. Επομένως, ο επίπονος ανηφορικός αγώνας τελείωσε, και τώρα εξερευνώ χαλαρά την περιοχή της διαίσθησης, που αποδείχτηκε καλύτερο περιβάλλον για τη γραφή.

Κείμενο 2

Βασίλης Αλεξάκης (1943 –2021)

[Το στιφάδο...]

Το απόσπασμα που ακολουθεί προέρχεται από το μυθιστόρημα «Το κεφάλι της γάτας». Ο συγγραφέας έγραψε τα πρώτα του έργα στα Γαλλικά. Η απόδοση του συγκεκριμένου έργου στα ελληνικά έγινε από τη Μαρίκα Κιλίτσογλου με τη συνεργασία του ίδιου του συγγραφέα. Δεύτερη έκδοση Εξάντας, 2014. σ.σ. 29

Ο Ζαν Λουί μπαίνει στο γραφείο της Σιμόν που είναι υπεύθυνη για την προβολή των βιβλίων στον Τύπο.

Σηκώνεται, τον φιλά στα δύο μάγουλα.

–Τι νέα; του λέει.

[...] ξαναρχίζει να ψάχνει τα χαρτιά της.

– Είμαι απολύτως βέβαιη ότι σημείωσα κάπου τ' όνομά του....

Τι έλεγες;

Ένας μεγαλόσωμος νεαρός με σγουρά μαλλιά μπαίνει δειλά στο γραφείο, με το κεφάλι λίγο σκυφτό σαν να φοβάται μην κουτουλήσει στο ταβάνι.

– Με συγχωρείτε, εδώ είναι το τμήμα της παραλαβής των χειρογράφων;

– Όχι...θέλετε να αφήσετε χειρόγραφο;

– Μάλιστα...μου είπαν στο βάθος του διαδρόμου.

– Αν θέλετε αφήστε το σε μένα και θα το διαβιβάσω.

– Ακουμπά πάνω στο γραφείο ένα κόκκινο ντοσιέ. Το χέρι του διστάζει να το αποχωριστεί ολότελα.

– Το στιφάδο, είναι ο τίτλος;

– Μάλιστα, λέει με σβησμένη φωνή. Είναι ένα μυθιστόρημα εμπνευσμένο από την καθημερινότητα, γι' αυτό το ονόμασα έτσι.

– Δεν είναι ακριβώς το είδος που ενδιαφέρει τις εκδόσεις μας...Ωστόσο, το χειρόγραφό σας θα διαβαστεί ...θα λάβετε απάντηση σε δύο μήνες.

Φαίνεται αρκετά απογοητευμένος. Θα ήθελε βέβαια να διάβαζαν αμέσως το κείμενό του, να το βρίσκαν καταπληκτικό, να το τύπωναν την ίδια νύχτα, έτσι που αύριο κιόλας, το πολύ μεθαύριο, να δημοσιεύονταν στον Τύπο με εγκωμιαστικές κριτικές [...].

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Με βάση το Κείμενο 1, να επαληθεύσεις ή να διαψεύσεις τις παρακάτω προτάσεις, γράφοντας στο απαντητικό σου φύλλο δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη Σωστό ή Λάθος.

Η συγγραφέας:

1. αντιμετώπισε δυσκολίες μέχρι να γίνει γνωστή και να αναγνωριστεί το έργο της
2. έμαθε, περνώντας τα χρόνια, ότι και ο ελεύθερος χρόνος μπορεί να προσφέρει σημαντικές ευκαιρίες, για να αναπτυχθεί η δημιουργικότητα του ανθρώπου
3. διδάχτηκε από τον παππού της να γράφει, απολαμβάνοντας τη διαδικασία της γραφής
4. επηρεάζεται στη δουλειά της από τους αναγνώστες και τους εκδότες της
5. επιθυμεί, πλέον, να γράφει χωρίς να ενδιαφέρεται από πριν για το τελικό αποτέλεσμα της πνευματικής της παραγωγής.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εντοπίσεις στο Κείμενο 1 από μια διαρθρωτική λέξη ή φράση που χρησιμοποιείται, κατά περίπτωση, για να εκφράσει: αιτιολόγηση, πιθανότητα, αποτέλεσμα, αντίθεση, συμπέρασμα.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Πώς χαρακτηρίζει το ύφος λόγου που επιλέγει η συντάκτρια του Κειμένου 1, σοβαρό ή απλό (μονάδες 6); Να αιτιολογήσεις την απάντησή σου με αναφορά σε τρεις γλωσσικές επιλογές (μονάδες 9).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

A. Να εντοπίσετε τα σχήματα λόγου που αξιοποιούνται στα παρακάτω χωρία και ποιο νόημα αναδεικνύουν.

«Το χέρι του διστάζει να το αποχωριστεί ολότελα.»

«Μάλιστα, λέει με σβησμένη φωνή.»

B. Ποιος ρηματικός χρόνος και έγκλιση αξιοποιείται στο απόσπασμα «Θα ήθελε βέβαια να διάβαζαν αμέσως το κείμενό του, να το βρίσκαν καταπληκτικό, να το τύπωναν την ίδια νύχτα, έτσι που αύριο κιόλας, το πολύ μεθαύριο, να δημοσιεύονταν στον Τύπο με εγκωμιαστικές κριτικές» και τι δηλώνει;

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις τις σκέψεις και τα συναισθήματα του συγγραφέα που υποβάλλει το χειρόγραφό του για κρίση στον εκδοτικό οίκο. Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σου δημιούργησε η ανάγνωση του αποσπάσματος; Να οργανώσεις την απάντησή σου σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ) Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ
ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ου ποερώτημα (μονάδες 10)

1. Λ
2. Σ
3. Λ
4. Λ
5. Σ

2ου ποερώτημα (μονάδες 10)

Ο/Η μαθητής/τρια εντοπίζει στο κείμενο ένα για κάθε νοηματική σχέση χαρακτηριστικό παράδειγμα:

- αιτιολόγηση

θα ήταν τυχερή γιατί γεννήθηκε με ένα σημάδι σε σχήμα αστεριού στην πλάτη της, πετυχημένη στη δουλειά, γιατί η προειδοποίηση του παππού.

- πιθανότητα

Ίσως η γιαγιά μου είχε δίκιο όταν προφήτευε, αν τους δώσω τον χρόνο.

- αποτέλεσμα

Είμαι τόσο σίγουρη πως με περιβάλλουν, ώστε εκπλήσσομαι που κανένας άλλος δεν τους προσέχει

- αντίθεση

μα έμαθα ότι ο ελεύθερος χρόνος...

- συμπέρασμα

Επομένως, ο επίπονος αθηφορικός αγώνας τελείωσε..

3ου ποερώτημα (μονάδες 15)

Ο/Η μαθητής/-τρια αναγνωρίζει το απλό ύφος στο κείμενο. Αιτιολογεί την απάντησή του/της, λαμβάνοντας υπόψη το απλό λεξιλόγιο, τον σε αρκετές περιπτώσεις μικροπερίοδο λόγο, τα περιορισμένα εκφραστικά μέσα, την ενεργητική σύνταξη, τον ευθύ λόγο.

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

ΤΙΤΛΟΣ	Η Κινηματογραφική Μεταφορά Βιβλίων: Δημιουργική Αξιοποίηση της Λογοτεχνίας ή Περιορισμός της Φαντασίας;	
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	Η λογοτεχνία και ο κινηματογράφος αποτελούν δύο μορφές τέχνης που συχνά συνδέονται. Η κινηματογραφική μεταφορά βιβλίων είναι μια δημοφιλής πρακτική που προσπαθεί να φέρει στη μεγάλη οθόνη ιστορίες που έχουν αγαπηθεί από εκατομμύρια αναγνώστες. Ωστόσο, το αποτέλεσμα αυτής της προσπάθειας προκαλεί συχνά συζητήσεις σχετικά με το κατά πόσο μια ταινία μπορεί να αποδώσει την πολυπλοκότητα και τη μαγεία ενός βιβλίου ή αν περιορίζει τη φαντασία των αναγνωστών.	
ΚΥΡΙΟ ΘΕΜΑ	Δημιουργική Αξιοποίηση της Λογοτεχνίας	Ένα από τα μεγαλύτερα πλεονεκτήματα της μεταφοράς ενός βιβλίου στον κινηματογράφο είναι ότι δίνει την ευκαιρία σε ευρύτερο κοινό να γνωρίσει την ιστορία. Πολλοί άνθρωποι που ίσως δεν διαβάζουν συχνά έρχονται σε επαφή με αξιόλογα λογοτεχνικά έργα μέσω ταινιών. Επιπλέον, μια ταινία μπορεί να εμπλουτίσει το βιβλίο με οπτικά εφέ, μουσική και ερμηνείες ηθοποιών, δημιουργώντας μια νέα εμπειρία που συχνά υπερβαίνει τη φαντασία του θεατή.
	Περιορισμός της Φαντασίας;	Ωστόσο, η κινηματογραφική προσαρμογή ενός βιβλίου δεν είναι πάντα επιτυχής. Η διάρκεια μιας ταινίας είναι περιορισμένη, γεγονός που αναγκάζει τους δημιουργούς να αφαιρέσουν μέρη της πλοκής ή να απλοποιήσουν χαρακτήρες και καταστάσεις. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε μια εκδοχή της ιστορίας που δεν ανταποκρίνεται στις προσδοκίες των αναγνωστών. Επίσης, είναι γεγονός πως ένα βιβλίο δίνει στον καθένα την ελευθερία να δημιουργήσει έναν δικό του κόσμο, να φανταστεί τους χαρακτήρες και τα σκηνικά με τον δικό του τρόπο. Όταν μια ιστορία αποκτά μια συγκεκριμένη οπτική μορφή, αυτή η μοναδική ερμηνεία χάνεται.
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	Η κινηματογραφική μεταφορά βιβλίων είναι μια τέχνη από μόνη της, που έχει τη δυνατότητα να επαναπροσδιορίσει και να αναδείξει τις ιστορίες μέσα από ένα διαφορετικό μέσο. Ωστόσο, οι ταινίες δεν μπορούν να αντικαταστήσουν την προσωπική εμπειρία της ανάγνωσης, όπου η φαντασία του καθενός είναι ελεύθερη να δημιουργήσει τον δικό του κόσμο. Συνεπώς, καλό είναι αφενός να ενισχυθεί η φιλαναγνωσία αφετέρου οι κινηματογραφικές μεταφορές να αντιμετωπίζονται συμπληρωματικά και ως ξεχωριστά έργα τέχνης.	
ΥΠΟΓΡΑΦΗ ΣΥΝΤΑΚΤΗ	Ονοματεπώνυμο	

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Α. «Το χέρι του διστάζει να το αποχωριστεί ολότελα.»: Η προσωποποίηση του χεριού στο οποίο αποδίδεται ο δισταγμός του νεαρού συγγραφέα και αναδεικνύει την αγάπη και δέσιμο που έχει με το δημιούργημά του, το οποίο δυσκολεύεται να αποχωριστεί.

«Μάλιστα, λέει με σβησμένη φωνή.»: Η μεταφορά αισθητοποιεί την αγωνία και τον φόβο της απόρριψης που αισθάνεται ο νεαρός συγγραφέας.

Β. Στο απόσπασμα αξιοποιείται η δυνητική οριστική (θα + οριστική παρελθοντικού χρόνου και συγκριμένα παρατατικού), η οποία εκφράζει το αντίθετο του πραγματικού, το μη πραγματικό, αυτό που δεν συνέβη στην ιστορία και αποτελεί επιθυμία του ήρωα. Έτσι, φανερώνεται η επιθυμία του ήρωα του αποσπάσματος για καταξίωση και αναγνώριση μέσα από το συγγραφικό του έργο.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε άποψη διατυπώνεται από τους/τις μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/ τεκμηριωθεί με στοιχεία/χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο. Θετικά αξιολογείται η προσπάθεια του/της μαθητή/-τριας να αναδείξει μέσα από την απάντησή του/της τις σκέψεις και τα συναισθήματά του/της σε σχέση, και εκ παραλλήλου, με όσα διαπιστώνει ότι αναφέρονται στο απόσπασμα. Ενδεικτικά, δίνονται οι παρακάτω θεματικοί άξονες:

- Η ανυπομονησία, πολλές φορές, των νέων να εξελιχθούν και να πετύχουν επαγγελματικά, χωρίς να έχουν προετοιμαστεί κατάλληλα π.χ. Θα ήθελε βέβαια να διάβαζαν αμέσως το κείμενό του, να το βρίσκαν καταπληκτικό, να το τύπωναν την ίδια νύχτα, έτσι που αύριο κιόλας, το πολύ μεθαύριο, να δημοσιεύονταν στον Τύπο εγκωμιαστικές κριτικές
- Η απογοήτευση που γεννιέται από την απόρριψη μίας προσπάθειας π.χ. Φαίνεται αρκετά απογοητευμένος, με το κεφάλι λίγο σκυφτό σαν να φοβάται μην κουτουλήσει στο ταβάνι, λέει με σβησμένη φωνή.
- Η έλλειψη ενδιαφέροντος και προσοχής που αισθάνεται ο αποδέκτης ενός μηνύματος, ακόμη και εάν ο πομπός συμπεριφέρεται και τού μιλά με ευγένεια π.χ. Ωστόσο το χειρόγραφό σας θα διαβαστεί ...θα λάβετε απάντηση σε δύο μήνες.
- Η αγάπη που συνδέει τον δημιουργό με το δημιούργημά του π.χ. Το χέρι του διστάζει να το αποχωριστεί ολότελα.

Ενδεικτική απάντηση με χρήση κειμενικών δεικτών και των αντίστοιχων αναφορών.

Ο νεαρός συγγραφέας βιώνει ανάμικτα συναισθήματα καθώς παραδίδει το χειρόγραφό του στη Σιμόν. Ενώ επιδιώκει την έκδοση και ανάδειξη του έργου του η προσωποποίηση «Το χέρι του διστάζει να το αποχωριστεί ολότελα.»: φανερώνει τον δισταγμό του να αποχωριστεί το βιβλίο του αποκαλύπτοντας την αγάπη και δέσιμο που έχει με το δημιούργημά του. Στη συνέχεια μέσω της μεταφοράς «Μάλιστα, λέει με σβησμένη φωνή.» αισθητοποιεί η αγωνία και ο φόβος της απόρριψης που αισθάνεται ο νεαρός συγγραφέας καθώς επιβεβαιώνει τον τίτλο του έργου του στην υπάλληλο. Τέλος, η δυνητική οριστική (θα + οριστική παρελθοντικού χρόνου και συγκριμένα παρατατικού), φανερώνει τον κρυφό πόθο του ήρωα για καταξίωση και αναγνώριση μέσα από το συγγραφικό του έργο και συγκρούεται με την ωμή πραγματικότητα της πιθανής απόρριψης.

«Το/τα θέμα/τα προέρχεται και αντλήθηκε/αν από την πλατφόρμα της Τράπεζας Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας που αναπτύχθηκε (MIS5070818-Τράπεζα θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Γενικό Λύκειο-ΕΠΑΛ) και είναι διαδικτυακά στο δικτυακό τόπο του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) στη διεύθυνση (<http://iep.edu.gr/el/trapeza-thematon-arxiki-selida>)»